

De ziekte schurft

Schurft is een huidaandoening bij varkens die wordt veroorzaakt door een mijt (*Sarcoptes scabiei* varietas suis). Meestal wordt op varkensbedrijven routinematig ontschurft waarbij echter een lage besmetting kan blijven persisteren. Via gerichte maatregelen kan een varkensbedrijf momenteel schurftvrij worden gemaakt.

Verschijnselen

Schurft is een huidaandoening bij varkens. Een schurftbesmetting kent een acute en een chronische fase. Acute schurft gaat gepaard met rode pukkels. Zonder behandeling gaat acute schurft na enkele weken over in chronische schurft. Kenmerkend voor de chronische fase zijn korsten met name in de oren en op de achterpoten in combinatie met jeuk. Het schuurgedrag van varkens in de stal en het aantal huidontstekingen aan de slachtlijn zijn een graadmeter voor de ernst van de schurftbesmetting bij een koppel varkens. Het percentage varkens met huidontstekingen wordt ook op de slachtbon vermeld en vergeleken met het gemiddelde van het slachthuis en de eerdere leveringen van de leverancier.

Oorzaak

De schurftmijt leeft in en op de huid van varkens door gangen te graven in de huid. De mijt leeft van huidmateriaal en legt eitjes in de gegraven gangen. Bij voldoende en herhaald contact van het varken met de mijt ontstaat een overgevoeligheidsreactie op de huid, waarna de acute schurft langzaam overgaat in chronische schurft. Bij chronische schurft treden dan voortdurende huidontstekingen en huidkorsten op, die uitwendig zichtbaar kunnen zijn. Een ei komt binnen 7 dagen uit en ontwikkelt zich via larvale stadia tot een volwassen mijt. De levenscyclus van ei tot ei duurt op zijn snelst ongeveer 10 tot 15 dagen. De mijt kan onder gunstige omstandigheden tot drie weken buiten het varken overleven. Hierdoor kan ook de cyclus in de stal worden verlengd tot drie á vier weken.

Besmettingsroute

De schurftmijt kan op twee niveaus worden overgebracht:

- **binnen een bedrijf** van dier op dier door intensief fysiek contact tussen de dieren onderling of via een dierversorger, die zonder zich te verkleeden, als 'transportmiddel' kan dienen tussen besmette en onbesmette varkens binnen een bedrijf
- **tussen bedrijven** door bijvoorbeeld transport:
 - besmette transportmiddelen zullen schone varkens met mijten (of mijt-eieren) besmetten en infecteren zo een schoon ontvangstbedrijf
 - besmette dieren op een schoon transportmiddel infecteren zowel het transportmiddel als een schoon ontvangstbedrijf met schurft, hetgeen soms pas maanden later klinisch op bedrijfsniveau tot uiting komt

Schade

Varkens met schurft:

- zijn onrustig als gevolg van jeuk
- hebben een slechtere voederconversie
- hebben een hoger percentage huidontstekingen aan de slachtlijn. De karkaswaarde daalt in sommige gevallen, omdat afzwoerden van de huid noodzakelijk is
- veroorzaken extra slijtage van hokken door schuren
- liggen meer biggen dood.

Diagnose van schurft

Op basis van klinische verschijnselen kan de verdenking van schurft ontstaan. Het is mogelijk afweerstoffen tegen *Sarcoptes* in het bloed van besmette varkens aan te tonen vanaf circa twee maanden na besmetting. Hiervoor wordt de schurft-ELISA ingezet. Dit wordt als betrouwbaar diagnostisch hulpmiddel gebruikt bij de GD Schurft-Scan en de GD Schurft-vrij-certificering op varkensbedrijven.

Via microscopisch onderzoek van afkrabsels van het binnenoer en/of de huid kan de schurftmijt worden geïdentificeerd. De oorkrabmethode is ongevoeliger dan de ELISA en alleen geschikt als aanvullend diagnostisch hulpmiddel in bepaalde (chronische) gevallen. De mijt wordt, vooral bij lichte besmettingen, vaak gemist in oor-/huidafkrabsels. Hierdoor kan de diagnose worden gemist. Bij de huidige ELISA testen bestaat echter de mogelijkheid op een foutpositieve reactie.

Risicofactoren bij schurft

Via gerichte managementmaatregelen kan (her)besmetting met en verspreiding van de schurftmijt worden tegengegaan. Sommige maatregelen beperken niet alleen het risico van schurftinsleep maar ook van andere dierziekten.

Bedrijfsopzet

Nieuw aangevoerde dieren die (mogelijk) niet schurftvrij zijn, kunnen niet worden toegevoegd aan een schurftvrij bedrijf. Door aangevoerde dieren eerst te ontschurften en enige tijd te huisvesten in een quarantaineststal kan de varkenshouder deze dieren op verantwoorde wijze aan de varkensstapel toevoegen.

De quarantaineststal is een praktisch hulpmiddel om nieuw aangevoerde dieren met een (mogelijk) lagere gezondheidsstatus aan het bedrijf toe te kunnen voegen. Met een toevoegstal beschikt de varkenshouder altijd over een 'buffer' tussen inkomende en reeds aanwezige dieren.

Aanvoer dieren

Schurftvrije varkensketens werken met schurftvrij transport. Besmetting met de schurftmijt via besmette wagens wordt op deze manier voorkomen. Eigen schurftvrij transport biedt wellicht de beste zekerheid. Is dat niet mogelijk, vraag dan om schurftvrij transport en noteer kentekens. Desinfecteren alleen is niet voldoende. Gedesinfecteerde wagens zijn niet automatisch schurftvrij.

Aanpak van schurft

Schurft op het bedrijf blijft schade opleveren. De aandoening heeft een negatief effect op de technische resultaten door een slechtere groei en voederconversie en meer doodgelegde biggen door onrustige zeugen. Ontschurften kost veel tijd en geld, wat u kunt besparen vanaf het moment dat uw bedrijf in het bezit is van het schurft-vrij certificaat. Daarnaast hebben de dieren minder jeuk en is er minder onrust, wat leidt tot een beter dierwelzijn en prettiger werken. Er zijn programma's ontwikkeld om schurft-vrij te worden.

Toepassen van ontschurftingsmiddelen

Op individuele varkensbedrijven wordt vaak behandeld tegen schurft op een vast moment in de productiecycli of pas bij klinische verschijnselen. Ontschurftingsmiddelen doden echter wel de schurftmijt, maar niet de eieren van de schurftmijt, waardoor voortdurend herbesmetting plaatsvindt. Een bedrijf komt op deze manier nooit van de mijt af. Daar komt nog bij dat schurftbehandelingen arbeidsintensief zijn, veel geld kosten en een belasting voor het milieu vormen. Ook is het gebruik van bestrijdingsmiddelen slecht voor het imago van de varkenshouderij. Het werken met ontschurftingsmiddelen is bovendien vaak onprettig.

Niets doen

Bedrijven die schurft niet aanpakken, worden geconfronteerd met de nadelige gevolgen van een besmetting. Afhankelijk van de omstandigheden zijn de klinische verschijnselen en daarmee de economische schade, meer of minder ernstig. Ook wordt het welzijn van de dieren geschaad en de nodige zorg wordt in feite onthouden, hetgeen als strafbare feiten aangemerkt dient te worden.